

RAPPORT

Ecologisch werkprotocol Drents Diep Noord

In het kader de Wet natuurbescherming

Klant: Waterschap Hunze & Aa's

Referentie: BG6772WATRP1910171025

Status: Definitief/P01.01

Datum: 17 oktober 2019

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Chopinlaan 12
9722 KE GRONINGEN
Water

Trade register number: 56515154

+31 88 348 53 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document: Ecologisch werkprotocol Drents Diep Noord

Ondertitel: In het kader van de Wnb
Referentie: BG6772WATRP1910171025
Status: P01.01/Definitief
Datum: 17 oktober 2019
Projectnaam: Drents Diep
Projectnummer: BG6772
Auteur(s): Jerry Olthuis

Opgesteld door: Jerry Olthuis

Gecontroleerd door: Arne Kijk in de Vegte

Datum/paraaf: 19-08-2019/AKIDV

Goedgekeurd door: Carolien van der Ziel

Datum/paraaf: 23-08-2019/CVDZ

Classificatie

Projectgerelateerd

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and ISO 45001:2018.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Waterschap Hunze en Aa's is van plan om een kadeverbetering uit te voeren aan een deeltraject langs het Drents Diep Noord, dat is gelegen tussen de spoorbaan en het Winschoterdiep, zodat deze aan de geldende veiligheidsnormen voldoet. Voor deze kadeverbetering zijn enkele scenario's (varianten) opgesteld door het waterschap welke zijn getoetst aan de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) (Royal Haskoning DHV, 2019). Hieruit volgde een definitief ontwerp van het tracé van de kadeverbetering waarin de natuurwaarden zo veel mogelijk blijven behouden.

Om negatieve effecten op de beschermde soorten te voorkomen, moet er gewerkt worden volgens een ecologisch werkprotocol.

Deze rapportage bevat het ecologisch werkprotocol voor de geplande werkzaamheden. De aannemer dient dit protocol te gebruiken als leidraad om het zorgvuldig handelen ten aanzien van flora en fauna te borgen.

1.2 Ligging en beschrijving van het plangebied

Het plangebied betreft de locatie van de aan te leggen kade, welke gelegen is in een vochtig bos in de gemeente Midden-Groningen. Zuidelijk sluit het plangebied aan op een spoorkade, nabij het Drents Diep. Op de kade van het Drents Diep staan hier enkele oude wilgen met holtes en struiken. Vanaf de spoorkade loopt het tracé in zuidoostelijke richting, over een klein deel van een sloot. Deze sloot was tijdens het veldbezoek drooggevalen en is dus niet permanent watervoerend. Vervolgens sluit het tracé via een (wandel)pad (met langs de randen veel struweel en dood hout) aan op de bestaande landweg. Het tracé volgt deze landweg in noordelijk richting naar een open ruimte welke gebruikt wordt voor politiehondentraining. Het pad wordt hier aan de westelijke kant begrenst door een schietwilgenbosje met ruigte en enkele sparren en aan de oostzijde door (vochtig) bos, bestaande uit voornamelijk (zwarte) populier. Op de open ruimte is de vegetatie kort gemaaid en staat een keet met attributen voor de hondentraining (grote buizen, trappen etc.). Het tracé loopt vervolgens achter de keet langs. Achter de keet bevindt zich de rand van het wilgenbosje met enkele relatief jonge wilgen en een ondergroei van voornamelijk grote brandnetel en kleefkruid. In de wilgen zaten geen spleten of holtes. Vervolgens sluit het tracé aan op de goed onderhouden en kort gemaaide kade van het Winschoterdiep waar een rij van enkele dikke populieren staat. In dit laatste deel van het tracé staan elke jonge eiken, hier zaten geen holtes of spleten in.

Figuur 1-1: Ligging kadetrace, aangegeven in rood (Globespotter, 2019).

1.3 Voorgenomen werkzaamheden en planning

Om de kade aan te leggen worden de volgende maatregelen genomen:

- Aanleggen van beheerpaden;
- Kappen of opsnoeien van enkele bomen;
- Verwijderen struweel;
- Verwijderen van de toplaag op locatie van de kade;
- Aanleggen gronddepots;
- Aanbrengen grond.

Materiaal wordt aangevoerd vanaf het water. De exacte werkwijze wordt door de aannemer bepaald. Hierbij moet rekening worden gehouden met het voorliggende ecologisch werkprotocol. In Bijlage I is de overzichtskaart van het werkgebied weergegeven.

Voor de werkzaamheden wordt groot materieel ingezet zoals graafmachines en dumpers. Vooralsnog is de planning om de werkzaamheden in augustus/september 2020 uit te voeren.

2 Voorkomen van overtreding van de Wet natuurbescherming

Een ecologisch werkprotocol geeft een beschrijving van alle acties en maatregelen die uitgevoerd moeten worden om te voorkomen dat de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) wordt overtreden. Ook geeft het aan hoe de aannemer kan voldoen aan de zorgplicht, conform Artikel 1.11 van de Wnb. Deze zorgplicht geldt voor alle in het wild levende plant- en diersoorten in het plangebied, ongeacht hun status in de Wnb. Schade aan alle aanwezige plant- en diersoorten moet, zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, voorkomen worden. Wanneer schade niet te voorkomen is moet deze zo veel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt worden.

Kortom: het hoofddoel van een ecologisch werkprotocol is een leidraad bieden om te voorkomen dat verbodsbepalingen op de Wnb geschonden worden, zodat er geen onnodige schade aan plant- en diersoorten optreedt. Ook geeft het een invulling aan de algemene zorgplicht.

Dit ecologisch werkprotocol heeft als tweede doel dat het voor betrokken werknemers duidelijk is wat van hen wordt verwacht. Door een ecologisch werkprotocol op te stellen, is het voor de opdrachtgever en de aannemer gemakkelijker om toe te zien op de naleving van de mitigerende maatregelen. Met een werkprotocol wordt ook aantoonbaar invulling gegeven aan het criterium 'zorgvuldig handelen', dat geldt voor zowel strikt beschermde als niet-beschermde soorten.

Let wel: het is mogelijk dat er gedurende de werkzaamheden nieuwe inzichten ontstaan omtrent voorkomende beschermde soorten. In overleg met een ter zake kundige (vanaf hier: deskundig ecooloog) wordt het ecologisch werkprotocol hierop aangepast als dit nodig is. Dit werkprotocol is dus een levend document.

Iedereen die binnen het plangebied werkzaamheden uitvoert, moet op de hoogte zijn van de inhoud van dit ecologische werkprotocol. Het dient aanwezig te zijn op de werkplek en de voorgeschreven wijze van uitvoer moet worden gevolgd, anders is men in overtreding van de Wnb.

De werkzaamheden vinden plaats onder begeleiding van een deskundig ecooloog. Deze zal, wanneer de werkzaamheden erom vragen, op het werk aanwezig zijn en zorgen voor begeleiding van de werkzaamheden in het veld.

Box 1: Definitie deskundig ecooloog.

Wat is een deskundig ecooloog?

Onder een ecologisch deskundige verstaan we een persoon die in een bepaalde situatie en voor specifieke soorten gevraagd wordt te adviseren en/of begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. Hij voldoet aan een of meer van deze punten:

- hij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
- hij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
- hij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
- hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
- hij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming.

Royal HaskoningDHV is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en heeft verschillende ervaren ecologen in dienst die aan deze criteria voldoen.

3 Relevante soorten

Binnen het plangebied komen verschillende beschermde en algemene dier- en plantensoorten voor. In dit werkprotocol wordt onderscheid gemaakt tussen de streng beschermde soorten (beschermingsregimes Vogelrichtlijnsoorten en Habitatrichtlijnsoorten) en de lichter beschermde soorten (beschermingsregime Andere soorten). Dit werkprotocol is met name gericht op maatregelen per soortgroep. Wanneer de situatie erom vraagt, worden de maatregelen uitgesplitst per soort.

3.1 Welke soorten en soortgroepen

In Tabel 3-1 worden de beschermde soort(groep)en weergegeven die (in potentie) gebruik maken van het plangebied.

Tabel 3-1: Voorkomende beschermde soorten.

Soortgroep	Soort(en)
Vaatplanten	Algemene soorten
Grondgebonden zoogdieren	Otter, bever, steenmarter en eekhoorn
Vleermuizen	Diverse vleermuizen
Broedvogels	Diverse broedvogels incl. soorten met een jaarrond beschermd nest
Amfibieën	Heikikker mogelijk poelkikker
Reptielen	Geen
Vissen	Geen
Ongewervelden	Algemene soorten

3.2 Voorkomen van soorten

Vaatplanten

In het plangebied zijn alleen algemeen voorkomende planten aanwezig. Voor deze soorten geldt de zorgplicht zoals vermeld in hoofdstuk 2.

Grondgebonden zoogdieren

Op basis van verspreidingsgegevens en het aantreffen van geschikt habitat voor de bosmuis, egel, vos, ree, haas, aarmuis, konijn, wezel en hermelijn kunnen deze soorten voorkomen in de nabije omgeving van het plangebied. Voor algemene soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen op basis van de 'Verordening natuurbescherming provincie Groningen'. In het protocol worden maatregelen beschreven voor deze soorten om nadelige effecten te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.

Daarnaast maken ook de bever en otter mogelijk gebruik van het plangebied. De otter en bever kunnen foeragerend binnen het plangebied voorkomen, voornamelijk in en langs het Drents Dieps. Ook zijn er mogelijk rustplaatsen (holen) van bever in de kade van het Drents Diep aanwezig, zie Figuur 4-1. De bever en otter zijn beschermd onder het beschermingsregime 'Habitatrichtlijnsoorten' en geldt geen vrijstelling. Hetzelfde geldt voor de steenmarter en eekhoorn die beschermd zijn onder het beschermingsregime 'Andere soorten'. In het plangebied kan van deze soorten ook foerageergebied voorkomen. Door algemene maatregelen te treffen, zoals in paragraaf 4.1 weergegeven, is overtreding van de Wnb te voorkomen. Voor de bever moeten enkele specifieke maatregelen getroffen worden om een overtreding van de Wnb te voorkomen, zie paragraaf 4.2.

Vleermuizen

In het plangebied kunnen er vliegroutes en verblijfplaatsen aanwezig zijn van vleermuizen. Ook is er foerageergebied aanwezig. De verblijfplaatsen zijn alleen aanwezig in de dikke (oude) bomen met holtes/scheuren, deze liggen buiten het trace. Het foerageergebied is vooral verwacht langs de bosranden en boven het Drents Diep en Winschoterdiep. De watergangen dienen mogelijk ook als vliegrouters. Vleermuizen zijn zwaar beschermd onder het beschermingsregime 'Habitatrichtlijnsoorten'. Door algemene maatregelen te treffen, zoals in paragraaf 4.1 weergegeven, is overtreding van de Wnb te voorkomen.

Amfibieën

In het plangebied komen verschillende amfibieën voor. Het gaat hierbij om: Gewone pad, kleine watersalamander, bruine kikker, bastaard kikker en heikikker en mogelijk poelkikker. Voor de gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker, kleine watersalamander geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen op basis van de 'Verordening Natuurbescherming Provincie Groningen'. Voor de soorten die onder deze verordening vallen is de algemene zorgplicht van toepassing. De heikikker en poelkikker zijn strikt beschermd onder het beschermingsregime 'Habitatrichtlijnsoorten'. Binnen het plangebied kan de heikikker (en mogelijk poelkikker) voorkomen in de zuidelijke sloot (zie Figuur 3-1) en in de nabijheid van deze sloot op het land. Vanaf maart tot en met september kunnen heikikkers (en mogelijk poelkikkers) foeragerend voorkomen op het land. Daarnaast vormt het aanwezige dode hout geschikte schuilplaatsen voor amfibieën. In het protocol worden maatregelen beschreven voor deze soorten om een overtreding van de Wnb te voorkomen.

Figuur 3-1: Zuidelijke sloot, leefgebied van heikikker en mogelijk poelkikker (foto RHDHV).

Broedvogels

In en direct grenzend aan het plangebied kunnen broedende vogels voorkomen. Er moet zoveel mogelijk rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels, zie Box 2. Daarnaast kunnen ook jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn in het plangebied. Deze jaarrond beschermde nesten zijn tijdens het onderzoek in 2019 (Royal Haskoning DHV, 2019) niet waargenomen, maar kunnen in de komende jaren wel gebouwd worden. Door algemene maatregelen te treffen is overtreding van de Wnb te voorkomen, zie paragraaf 4-1.

*Box 2: Definitie broedseizoen***Broedseizoen**

Voor een begrip als 'broedseizoen' is geen standaardperiode te hanteren. Afhankelijk van de soort en weersomstandigheden in een bepaald jaar kunnen soorten veel eerder of juist veel later broeden dan normaal het geval zou zijn. Dit kan zelfs per regio verschillen. Voor de wet is van belang of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De vaak geciteerde periode 15 maart t/m 15 augustus is slechts een indicatie. De periode januari tot begin oktober kan theoretisch door broedvogels nog gebruikt worden als een broedperiode. Voor aanvang van de werkzaamheden dient altijd op broedgevallen gecontroleerd te worden.

4 Ecologisch werkprotocol

Dit hoofdstuk behandelt de uitgangspunten, waarmee de zorgplicht (Artikel 1.11 van de Wnb) wordt gedekt. Ten eerste zijn een aantal algemene uitgangspunten benoemd, die ook van belang zijn voor beschermde soorten. Daarnaast worden de mitigerende maatregelen per soort uitgewerkt.

4.1 Algemene maatregelen

In verband met de zorgplicht dienen onderstaande maatregelen te worden getroffen:

1. De rijnsnelheid van machines wordt zo afgesteld dat dieren zo veel mogelijk kunnen wegvlugten. Bij voorkeur wordt stapvoets gereden. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur van wegen, paden en sporen. Het werkterrein dient zo klein mogelijk gehouden te worden, waarbij het aantal werkpaden en de breedte van de paden zo beperkt mogelijk gehouden moeten worden om zo min mogelijk holen en dieren te vernielen.
2. Er dient niet gewerkt te worden tussen zonsondergang en zonsopgang. Veel algemene en beschermde diersoorten (vleermuizen) zijn vooral actief gedurende de vroege ochtend, late avond en nacht. Indien ook in de schemering en het donker wordt gewerkt moet gebruik worden gemaakt van (amberkleurig) licht dat zoveel mogelijk naar beneden en niet naar watergangen is gericht.
3. Bij voorkeur worden de werkzaamheden zoveel mogelijk geclusterd in de tijd, zodat er steeds delen van het plangebied niet verstoord worden.
4. Vermijdbare schade aan bermen, slootkanten, houtsingels, bosjes en solitaire bomen, bijvoorbeeld door insporing of beschadiging van de bast, wordt voorkomen.
5. Voorafgaand aan de werkzaamheden dient op de plekken waar gewerkt gaat worden de vegetatie kort gemaaid te worden.
6. Wanneer de werkzaamheden gedurende langere tijd stil liggen, dient het terrein vóór herstart van de werkzaamheden geïnspecteerd te worden door een erkend ecooloog.
7. Behoud de verbinding en doorgang naar andere leefgebieden en schuilplekken buiten de invloedssfeer van het werkgebied. Het behouden van stroken met ruigte vegetatie die in verbinding staan met gebieden geven kleine (zoog)dieren kans te vluchten naar veilige gebieden.
8. De aannemer maakt enkel gebruik van de ruimte die noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden en werkt één richting op. Als er meerder machines tegelijkertijd aan het werk zijn moeten die niet naar elkaar toe werken zodat dieren opgesloten raken. Zo wordt onnodige verstoring van dieren en gevoelige habitattypen voorkomen.

9. Alle mitigerende maatregelen ten behoeve van de beschermde soorten moeten worden uitgevoerd onder begeleiding van een erkend ecooloog. Bij twijfel wordt de ecooloog ingeschakeld en worden de werkzaamheden op de locatie die het betreft tot nader order stilgelegd.
10. Er dient geen materiaal (gronddepots, maar ook machines) in oevers en het wilgenbosje te worden opgeslagen.
11. Het is wenselijk om de werkzaamheden in één opvolgende periode uit te voeren, zonder langdurig te stoppen. Hierdoor wordt het gebied maar één (relatief korte) periode verstoord. De verstoringafstand wordt hierdoor "automatisch" bepaald. Dit betekent dat binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden geen verstoringgevoelige beschermde soorten zullen vestigen en voorkomt (opnieuw) verstoring van beschermde soorten.

4.2 Maatregelen specifiek voor broedvogels

- Een ecooloog dient voorafgaand aan de werkzaamheden het plangebied te inspecteren op broedvogels en jaarrond beschermde nesten, waarna het plangebied vrijgegeven moet worden.

4.3 Maatregelen specifiek voor bever

- Een deel van de kade van het Drents Diep moet voorafgaand (eind juli) aan de werkzaamheden worden geïnspecteerd door een beverdeskundige op (holen van) bevers, zie Figuur 4-1. Indien er een bewoond beverhol aanwezig is, dan mogen er alleen werkzaamheden op minimaal 20 meter vanaf het hol. Vanaf september mogen ook werkzaamheden binnen 20 meter van het hol plaatsvinden.
- Activiteiten en werkzaamheden moeten geleidelijk worden opgebouwd zodat de bever hieraan kan wennen.
- De werkzaamheden moeten worden uitgevoerd onder begeleiding van een beverdeskundige indien er een bewoond beverhol aanwezig is.

Figuur 4-1: Deel van de kade van het Drents Diep dat gecontroleerd moet worden op holen van de bever (Globespotter, 2019).

4.4 Maatregelen specifiek voor heikikker en overige amfibieën

- Vanaf maart tot en met september kunnen heikikkers (en andere amfibieën) op het land voorkomen, voornamelijk nabij de zuidelijk gelegen sloot. Door het plaatsen van tijdelijke amfibieënschermen wordt voorkomen dat heikikkers en andere amfibieën het landhabitat betreden op locaties waar werkzaamheden zijn gepland. Wanneer er gewerkt wordt in de periode maart-september dient er een amfibieënscherm langs de oevers van de sloot nabij het spoor geplaatst te worden om te voorkomen dat mogelijk aanwezige heikikkers de werklocatie betreden (zie Figuur 4-2). De schermen moeten voorafgaand aan de werkzaamheden worden geplaatst.
- Het te plaatsen amfibieraster bestaat uit glad kunststof materiaal dat dient als geleiding. Deze geleiding wordt over een lengte van ongeveer 5-10 centimeter ingegraven en heeft een hoogte van minimaal 50 centimeter. Zie Figuur 4-3 voor een voorbeeld van een amfibieraster.

Figuur 4-2: Locatie amfibieënscherm (Globespotter, 2019).

Figuur 4-3: Voorbeeld van een amfibieraster bestaande uit glad kunststof materiaal (Arfman, 2019)

- De werklocatie dient vrij te zijn van heikikkers en overige amfibieën voordat de werkzaamheden starten. Voorafgaand aan de werkzaamheden dient het gebied wat betreden gaat worden, nabij de voortplantingssloot, kort gemaaid te worden onder toezicht van een ecooloog. Daarnaast dient het aanwezige dode hout te worden verwijderd onder ecologisch toezicht. Dood hout is zeer geschikt als schuilplaats voor amfibieën. Eventueel aanwezige amfibieën dienen overgezet te worden buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Bij het hanteren van amfibieën moet rekening gehouden worden met het zeer besmettelijke Ranavirus. RAVON heeft een hygiëneprotocol opgesteld om verspreiding van het virus te voorkomen: https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/Publicaties/Hygiene_protocol.pdf

4.5 Uitvoering werkprotocol

Het is van belang dat dit ecologische werkprotocol daadwerkelijk wordt opgevolgd. Zo niet, dan kan de aannemer de Wet natuurbescherming overtreden. Daarom moet dit ecologische werkprotocol altijd aanwezig zijn in het werkgebied, zodat controlerende instanties en alle betrokkenen het tijdens hun werkzaamheden kunnen raadplegen.

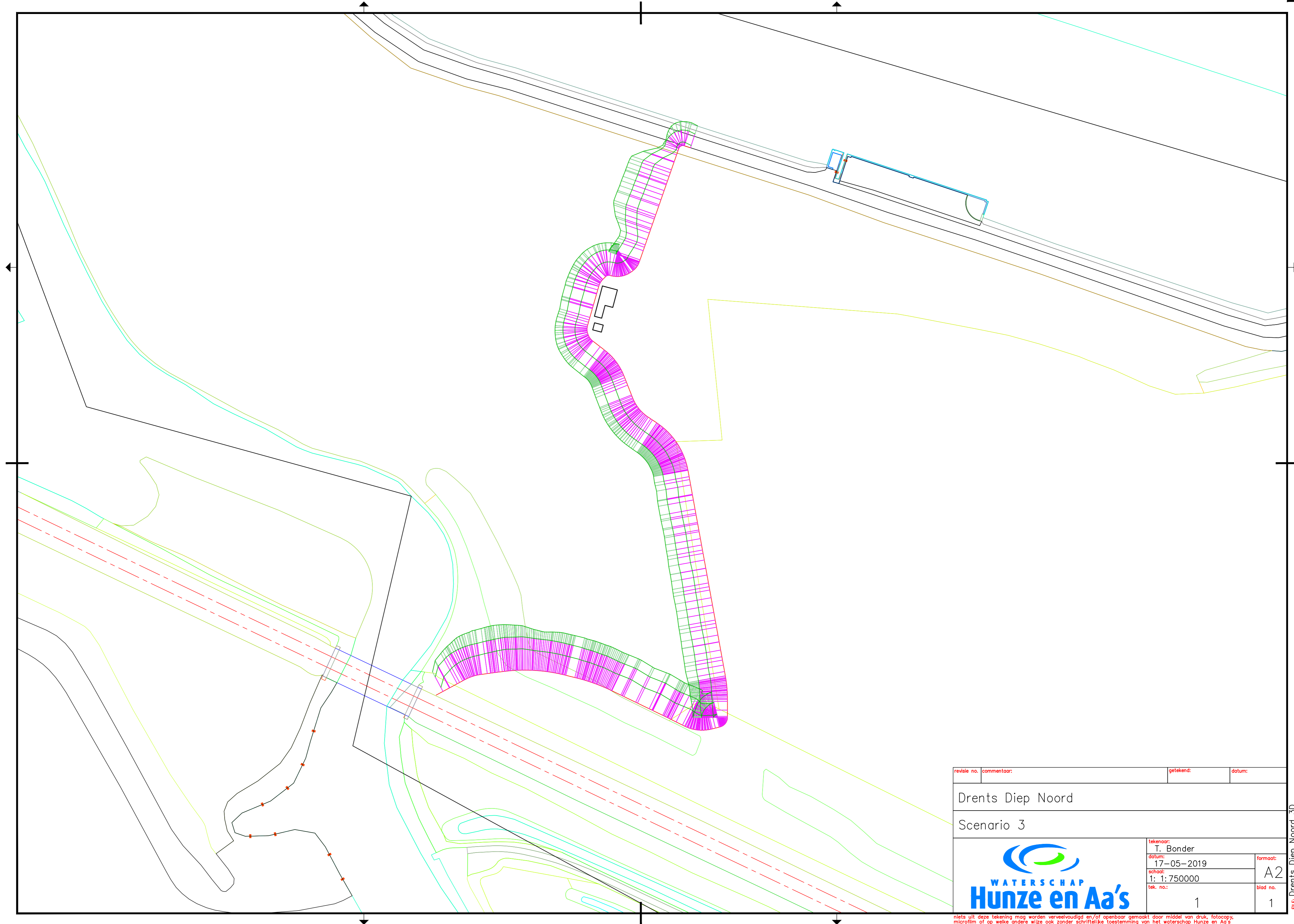
Daarnaast moet iedere betrokkene op de hoogte zijn van de inhoud van dit plan. Iedere medewerker wordt verplicht het werkprotocol door te lezen en een Toolbox meeting Ecologie te volgen.

5 Bibliografie

Arfman. (2019). *Amfibiegeleidewand (kunststof)*. Opgeroepen op 8 2019, 23, van Website van Arfman: <https://www.arfman.nl/producten/amfibiegeleidewand-kunststof/>
Royal Haskoning DHV. (2019). *Natuurtoets Drents Diep Noord*. Groningen.

Bijlage I Ontwerptekening kade Drents Diep Noord

niets uit deze tekening mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopy, microfilm of op welke andere wijze ook zonder schriftelijke toestemming van het waterschap Hunze en Aa's